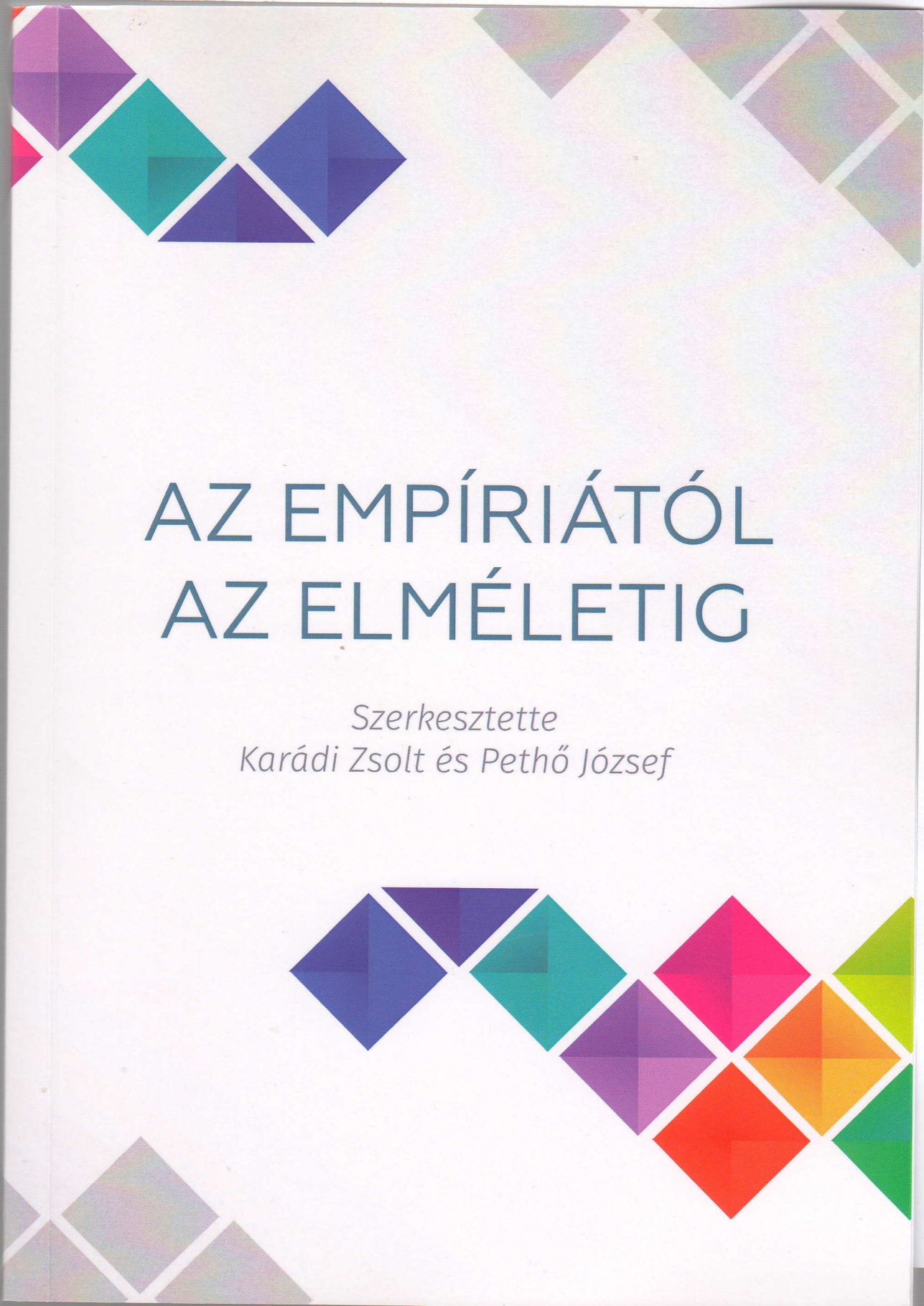

AZ EMPÍRIÁTÓL AZ ELMÉLETIG

*Szerkesztette
Karádi Zsolt és Pethő József*

AZ EMPÍRIÁTÓL AZ ELMÉLETIG
TANULMÁNYOK
A NYELV- ÉS AZ IRODALOMTUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL

Szerkesztette
Karádi Zsolt és Pethő József

© A szerzők

A könyv kiadását támogatta:
Ukrán Országos Önkormányzat
NYMJV Ukrán Nemzetiségi Önkormányzata
Csepeli Ukrán Önkormányzat

Lektorálta
Székely Gábor

ISBN 978-617-7404-88-9

A szövegek nyomdai előkészítésében közreműködött
Kövesdi Ágnes és Magyar Csabáné

Ezzel a kötettel kö...

Tartalomjegyzék

Előszó	11
<i>P. Lakatos Ilona</i>	
Takacsné Károlyi Margit köszöntése	13
NYELVÉSZET	17
<i>Águy-Horváth Magda</i>	
„Virtuália” határai	
Parti Nagy Lajos <i>Halk, talmi vers az irodalom házához</i>	
című versének angol fordításáról	19
<i>Bárány Erzsébet</i>	
Javul-e az államnyelv oktatásának minősége	
Kárpátalja magyar tan nyelvű iskoláiban?	
Tények és remények	29
<i>Beregszászi Anikó</i>	
A magyar mint anyanyelv tantárgy tartalma	
és oktatásának céljai a kárpátaljai magyar középiskolákban	41
<i>Borbély Anna</i>	
Longitudinális nyelvészeti kutatások	53
<i>Csernicskó István</i>	
Barangolás Kárpátalján: ízelítő a nyelvi tájkép színeiből	63
<i>Cs. Jónás Erzsébet</i>	
A világirodalom létezés módja – a műfordítás	75

Bárány Erzsébet

Javul-e az államnyelv oktatásának minősége Kárpátalja magyar tannyelvű iskoláiban? Tények és remények

1. A ukrán nyelv oktatásával kapcsolatos nehézségek

Az ukránt mint államnyelvet 1991-től tanítják a kárpátaljai magyar iskolákban. Az ukrán államnyelvi státusba emelésével, az államnyelv kötelező oktatásának bevezetésével az ukrán állam lényeges nyelvpolitikai döntéseket hozott, ám ezek nyelvtervezési hátterét, a realizációhoz szükséges döntéseket és lépéseket nem tette meg (Csernicskó 2012: 115). Az állam felkészületlenségét az ukrán oktatás terén a következő hiányosságok határozták meg: megfelelő képesítésű tanerő; a magyar tannyelvű iskolák számára összeállított tanterv; megfelelő tankönyvek; tanári kézikönyvek, módszertani segédletek; iskolai kétnyelvű szótárak. Ennek következtében az ukrán nyelv oktatása terén rövid időn belül számos probléma merült fel (vö. Csernicskó 2004: 113–122; Beregszászi–Csernicskó 2005: 82–86; Milován 2002: 984–989; Koljadzin 2003: 76–81).

Az államnyelv oktatását Kárpátalja magyar iskoláiban ma is számos olyan oktatáspolitikai tényező határozza meg, amelyek nem a célközösség sikeres nyelvelsajátítására irányulnak, inkább nyelvi hátrány kialakulásához vezetnek (Bárány–Husztai–Fábián 2011: 145–154). Mindezedig az állam szándékosan nem támogatta azt, hogy a kisebbségi nyelven oktató iskolákban eredményes és hatékony legyen az államnyelv oktatása (Csernicskó 2012: 97–139).

A jelenleg érvényes tanterv szerkesztői jól ismerik a magyar ajkú célközönség nyelvi sajátosságait az államnyelv elsajátítása terén: először is, e nyelv tanulásának a kezdetekor a tanulók többsége nem ismeri ezt a nyelvet; másodszor pedig az ukrán és a magyar nyelv más genealógiai csoporthoz tartozik, eltérő a hang-betű rendszérük, az írásmódjuk, a helyesírásuk, a kiejtésük, a mondattanuk stb. Az *Ukrán nyelv* című iskolai tanterv az általános iskola 5. osztályától kezdve a nyelvtani ismeretek elsajátítására irányul, míg a kommunikációs kompetencia fejlesztése teljesen háttérbe szorul. Jelenleg általában heti 2 vagy 3 órában tanulják az ukrán nyelvet a magyar tannyelvű iskolákban. Az évi 105 tanórából az 5. és 6. osztályban csupán

23, illetve 20 óra fordítható beszédalkésség fejlesztésére (amely tartalmazza a beszédértést, beszédet, olvasást és írást). A 7., 8. és 9. osztályban 18–20–18 ezeknek az óráknak száma. Ennek megfelelően a többi idő a nyelvtani ismeretek bővítését szolgálja. A középiskola 10. és 11. osztályában heti 2 ukránnyelv-óra áll a tanulók rendelkezésére¹. A statisztikai adatok azt bizonyítják, hogy az ukrán tannyelvű iskolák tanulói tizenegy iskolai évfolyam alatt összesen 44,5 órában tanulják az ukrán nyelvet, a magyar tannyelvű iskolákban azonban erre mindössze 30 óra jut (Bárány–Csernicskó 2013: 73).

Az ukrán nyelv tantárgy oktatása vonatkozásában a szakemberek a megfelelő személet, az erre alapozott módszer, a konkrétan megfogalmazott célok hiányára hívják fel a figyelmet (Csernicskó–Ferenc 2010, Csernicskó–Husztai–Bárány 2015) hangsúlyozzák, hogy az idegen nyelvek kapcsán az állami követelményekben pontosan le van írva, hogy az elemi iskola (4. osztály) végére a tanulóknak az A1, az általános iskola (9. osztály) befejezésekor az A2+, az érettségiig (11. osztály) pedig a B1+ nyelvtudásszintet kell elérniük az egységes európai kritériumok szerint. Az oktatás normatív dokumentumai azonban sehol sem határozzák meg azokat a követelményszinteket, melyeket az ukrán nyelvvel az iskolában ismerkedni kezdő nem ukrán anyanyelvűeknek el kell érniük az iskolai nyelvtanulási folyamat során (Csernicskó 2012: 105–106).

Az *Ukrán irodalom* általános iskolai tárgy célja, hogy az irodalom által művelt embert formáljon, hozzájáruljon a tanulók esztétikai neveléséhez, bővítse kognitív tudásukat, erősítse a társadalmi összetartozás eszméjét, segítse a tanulók önmegvalósítását a modern világban. A nemzetiségi iskolákban heti két órában oktatják ezt a tárgyat ukrán nyelven. Feladata, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését a meghatározott irodalmi művek iránt, a diákokkal megismertesse az ukrán irodalmat, hozzájáruljon a kreativitásuk fejlesztéséhez, önálló gondolkodásra készítessen, segítse az olyan képességek kialakítását, mint a meggyőző érvelés és véleménykifejtés.² Általánosan elfogadott nézet, hogy az irodalom által a tanulóknak lehetősége nyílik megismerni a világot, az irodalom fontos szerepet játszik a nemzettudat formálásában, a kulturális örökség megismerésében. A tanterv összeállítóinak eredeti célja az volt, hogy a megszerzett tudás jól hasznosítható legyen. A megfogalmazott célok és feladatok egyformán vonatkoznak a többségi és kisebbségi tannyelvű iskolák tanulóira.

Az ukrán irodalom-tankönyvek szerkezete hasonló a többségi tannyelvű és a nemzetiségi tannyelvű iskolákban. A tankönyvek egyben szöveggyűjtemények is. Nyelvezetük gyakran nem felel meg a magyar anyanyelvű tanulók nyelvtudás szintjének. A szakkifejezések magyarázatai, írói életrajzi adatok, illetve szómagyarázatok kizárólag ukrán nyelvűek, tehát a tanulók a célnyelven olvassák az ukrán irodalmat. A gyakran érthetetlen vagy csak részben érthető ukrán nyelvjárási és archaikus

¹ A legtöbb magyar tannyelvű iskola más tárgy rovására több ukrán órát vezet be.

² http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/

elemeket is tartalmazó olv
llokat, amelyek nem ösztö
nem alkalmasak a külön
mólyításra. Az ukrán iro
pontból nem vezet sikerhe
a tanulók esztétikai nevel
zisével, akkor nem tud az
Nyelv- és szaktudás nélk
elvárásának, végső soron

Az ukrán irodalom okta
rimináció eszközévé váli
ukrajnai felsőoktatásba be
m nyelvből és irodalomb
tűltetés és a nemzetiségi
ség van a követelményren
telmezés és önálló vélem
ukrán irodalom tanterv a
ményrendszert ír elő a ne
kölés ennek azonban nem

2008-tól Ukrajna felsőokta
ső független értékelésen v
ségi iskolák tanulói számá
feladatsora ukrán nyelv és
zépiskola befejezésekor an
tanult, mint annak, aki pél
ként tanulta az ukránt (Cse

A vizsgáztatás rendszer
vetkezett be, mivel ukrán n
getlen értékelésen kell rés
tesztvizsga alap- vagy eme
rint megkülönböztetik az e
tesztetek nyelvi kérdéseinek
skálán), a felvételinél az iro
fejezés némi reményt nyúj
a típusú vizsga semmivel s

³ 2015-ben a felsőoktatásba val
kezőknek.

amely tartalmazza a be-
lyban 18–20–18 ezeknek
tani ismeretek bővítését
annyelv-óra áll a tanulók
y az ukrán tannyelvű is-
órában tanulják az ukrán
össze 30 óra jut (Bárány–

szakemberek a megfelelő
galmazott célok hiányára
sko–Husztí–Bárány 2015)
ni követelményekben pon-
re a tanulóknak az A1, az
rettségiig (11. osztály) pe-
urópai kritériumok szerint.
határozzák meg azokat a
skolában ismerkedni kezdő
elvtanulási folyamat során

gy az irodalom által művelt
veléséhez, bővítse kognitív
segítse a tanulók önmegva-
heti két órában oktatják ezt
lők érdeklődését a meghatá-
se az ukrán irodalmat, hoz-
lkodásra késztesen, segítse
rvelés és vélemény kifejtés.²
tanulóknak lehetősége nyílik
zik a nemzettudat formálása-
sszeállítóinak eredeti célja az
n. A megfogalmazott célok és
bségi tannyelvű iskolák tanu-

lő a többségi tannyelvű és a
gben szöveggyűjtemények is.
elvű tanulók nyelvtudás szint-
adatok, illetve szómagyaráza-
elven olvassák az ukrán irodal-
ukrán nyelvjárási és archaikus

ukrán órát vezet be.

programs/1349869088/

elemeket is tartalmazó olvasmányok nyelvezete olyan nehézségek elé állítják a tanu-
lókat, amelyek nem ösztönző erejűek a sikeres tanulás folytatására. A tankönyvek
nem alkalmasak a különböző haladási tempójú gyerekek tanulásának differenciált
irányítására. Az ukrán irodalom oktatása ilyen módszerrel oktatási-nevelési szem-
pontból nem vezet sikerhez. A jelenleg folyó ukrán irodalom-oktatás nem szolgálja
a tanulók esztétikai nevelését, hiszen ha a gyerekeknek gondja van a szöveg értelme-
zésével, akkor nem tud az irodalmi alkotás esztétikai és művészi értékeire figyelni.
Nyelv- és szaktudás nélkül pedig képtelen megfelelni a külső független értékelés
elvárásainak, végső soron pedig nem tud integrálódni a többségi társadalomba.

Az ukrán irodalom oktatása tehát céljaival éppen ellentétes hatást vált ki: a diszk-
rimináció eszközévé válik, ugyanis az ukrán társadalomba integrálódni, azaz az
ukrajnai felsőoktatásba bekerülni csak úgy lehet, ha a diák sikeres vizsgát tesz uk-
rán nyelvből és irodalomból. Ennek a vizsgának a követelményei pedig azonosak a
többségi és a nemzetiségi iskolák diákjai számára. Szakemberek bevonásával szük-
ség van a követelményrendszer átszerkesztésére, hiszen a tanulóktól elvárt szövegér-
telmezés és önálló véleménynyilvánítás alapos nyelvtudást igényel. A középiskolai
ukrán irodalom tanterv az ukrán tannyelvű iskolák számára összeállított követel-
ményrendszert ír elő a nemzetiségi iskolák számára is. A legtöbb magyar középis-
kolás ennek azonban nem tud eleget tenni.

2. Újabb kihívások

2008-tól Ukrajna felsőoktatási intézményeibe csak úgy lehet felvételt nyerni, ha kül-
ső független értékelésen vesznek részt a felvételizők. A többségi (ukrán) és nemzeti-
iségi iskolák tanulói számára egyforma követelményt tartalmaz a független tesztelés
feladatsora ukrán nyelv és irodalomból. Ugyanazt kell tehát tudnia ukránból a kö-
zépiskola befejezésekor annak, aki ukrán anyanyelvű és ukrán tannyelvű iskolában
tanult, mint annak, aki például magyar vagy román anyanyelvű, és csupán tantárgy-
ként tanulta az ukránt (Csernicskó–Ferenc 2009, Csernicskó 2012).

A vizsgáztatás rendszere többször változott, míg 2015-ben radikális változás kö-
vetkezett be, mivel ukrán nyelvből és irodalomból minden érettségizőnek külső füg-
getlen értékelésen kell részt vennie ahhoz, hogy érettségi bizonyítványt kapjon. A
tesztvizsga alap- vagy emelt szintjére jelentkezhetnek a tanulók. Az új rendszer sze-
rint megkülönböztetik az érettségi és a felvételi vizsga eredményét: az érettségibe a
tesztek nyelvi kérdéseinek és a fogalmazásírás eredménye kerül (1-től 12-ig terjedő
skálán), a felvételinél az irodalmi kérdések eredménye is számít³. Az „alapszint” ki-
fejezés némi reményt nyújtott az érettségizők számára, ám mint később kiderült, ez
a típusú vizsga semmivel sem különbözött az előző évek emelt szintű külső függet-

² 2015-ben a felsőoktatásba való jelentkezéshez minimum 22 vizsgapontot kellett elérniük a jelent-
kezőknek.

A váratlan újítás az érettségi vizsga terén elkeserítő eredményeket mutatott. Ihor Likarcsuk, az Ukrán Oktatásminőség-ellenőrző Központ (UCOJaO) igazgatója így összegezte a 2014/2015-ös tanév ukrán nyelv és irodalom vizsgaeredményét: „a legtöbb végzős képtelen írásban megfogalmazni a gondolatait”, a végzősök 20%-a egy szót sem írt arra a feladatra, amely fogalmazásírást tartalmaz vagy teljesen más témát fejtett ki. De olyanok is voltak, akik oroszul vagy magyarul vetették papírra véleményüket⁵. A tanterv előírásának figyelembevételével azt tapasztaljuk, hogy az iskola erre nem készíti fel a vizsgázókat. A négy készség (11. osztályban évi 24 órát határoztak meg a szövegértés-, olvasás-, beszéd-, és írásfejlesztésre) között a tartalomírás tartozik a feladatok közé. Ennek értelmében a fogalmazásírás-felkészítés az órán kívüli foglalkozásokon hárul a tanárra vagy magánórán valósítható meg. Ez azt vonja maga után, hogy az ukrán érettségire való sikeres felkészüléshez a tanulók magántanárok segítségére szorulnak. A finance.ua internetes oldal által végzett felmérésben részt vevő tanárok és diákok azt nyilatkozták, hogy magánóra nélkül a sikeres felkészülés lehetetlen⁶. Nyilvánvaló, hogy Kárpátalján – mint ahogy sok más régióban – nem minden szülő képes megfizetni a magánórák díját. Ezért a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség évente szervez a külső független tesztelésre felkészítő tanfolyamokat különböző tantárgyból. Több diák úgy nyilatkozott, hogy az említett tanfolyam segítette elő a sikeres vizsgatételüket.

A tanulók országosan alacsony átlageredménye arra készítette az UCOJaO munkatársait, hogy a tervezett 37–35-ös ponthatárt végül 22-nél húzzák meg.⁷ Ennek

⁴ *A Gramota* kiadó több kiadványt jelentetett meg, amelyek az önálló felkészüléshez nyújtanak segítséget ukrán nyelvből és irodalomból; ezek a kiadványok az összes ukrainai érettségizőt célozzák meg és nem kifejezetten a nemzetiségi iskolák tanulóinak felkészülését szolgálják, például Авраменко О. М., Блажко М. Б. Українська мова та література. Довідник. Київ, 2015; Авраменко О. М. Українська мова та література. Збірник завдань. Київ, 2015; Українська література. Хрестоматія для підготовки до ЗНО (упорядкування О. М. Авраменка) Київ, 2015; Авраменко О. М. Міні-конспекти з української літератури для підготовки до ЗНО. Київ, 2015; Авраменко О. М., Дідух Т. І., Чукіна В. Ф. Українська мова та література. Власні висловлення. Київ, 2015.

⁵ <http://glavcom.ua/articles/29156.html>

⁶ A <http://glavcom.ua/articles/27150.html> honlapon közzétett elemzés az ukrán érettségire való felkészítés díjait közölte. Minél közelebb él egy diák a fővároshoz, annál magasabb a tarifa (a fővárosban az óradíj a 120 UAH-ot is elérheti, a periferián olcsóbb) – <http://news.finance.ua/ru/news/-/347878/vo-skolko-obhoditsya-roditel'vam-podgotovka-detej-k-zno-issledovanie> – 2015. 07.15.

⁷ Thor Likarcsuk, az UCOJaO igazgatója, sajtótájékoztatójánban konstatálta, hogy az érettségizők tudásszintje ukrán nyelv- és irodalomból még jónak se minősíthető. Az érettségizők 41%-a közepes eredményt ért el, 29%-uk elégségest, ami a felkészülés alacsony szintjére utal – 2015. 07. 21.

http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248157883&cat_id=244277212

Az obozrevatel.com oldal nyomán a végzős tanulók 19%-a alapszinten tudja az ukrán nyelvet, ami a tudásszint katasztrofális helyzetét bizonyítja (<http://life.obozrevatel.com/science/56479-stali->

következtében a magyar iskolákban a továbbtanulásra feljogosított arányban a kárpát-medencei UCOJaO nyilvánosságra hozta, hogy mint 10 végzőse nem érte el a minimum pontszámot ukrán nyelvből és nem vett részt ezen a vizsgán⁸. A kárpát-medencei arány 63%.

A 2015-ös külső független
lomból arra készítették a szak
kolákban folyó ukránoktatás p
sőbb Tanács tudományügyi és
nemzetiségi kisebbségeinek
kerekasztal-beszélgetés során
gek számára nem megfelelően
az is, hogy kisebb óraszámbar
iskolák tanulói, problémát oko
len tesztelés eredményei is ezt
államnyelv oktatásának mód
mulói számára figyelembe véve
kérdést,⁹ szükség van a moder
már korábban is rámutattak: 1
11. osztályig, azaz 11 éven át
meg ukránul, akkor biztosak
rendszer (Csernicskó 2012, 201
negyedszázada alatt sem tere
elő magyarok két- vagy többn
irányítása alatt álló kárpátaljai
telezettségének, és nem biztos
Черничко 2010: 132–138; Cse
ukrán nyelvet ugyanazzal a m
nemzetiségi iskolák tanulói sz
ukrán tannyelvű iskolák és nem
lépések a fent említett problém

izvestnyi-rezultatyi-vneshnego-neza
országos szintű.

* A statisztika alapján a leggyengébb közűl 92-ben 10 vagy annál több school/47377/) – 2015. 07. 21.

* A 2014/2015-ös tanévben Beregszászban 15 pedagógus oktatott ukrán nyelvi és irodalom szakos diplomával.

külső független értékelésen
feladatot tartalmazott
feladatsorhoz⁴. Mint lát-
szól, a feladatok igényel-
ték a tanulótól.
eredményeket mutatott. Ihor
(UCOJaO) igazgatója így
vizsgaeredményét: „a leg-
jobb”, a végzősök 20%-a egy
tartalmaz vagy teljesen más
magyarul vetették papírra
el azt tapasztaljuk, hogy az
(II. osztályban évi 24 órát
fejlesztésre) között a tartal-
almazásírás-felkészítés az
órán valószínűsíthető meg. Ez
erős felkészüléshez a tanu-
mányos oldal által végzett
ik, hogy magánóra nélkül a
fáján – mint ahogy sok más
órát díját. Ezért a II. Rákó-
Magyar Pedagógusszövet-
ő tanfolyamokat különböző
tanfolyam segítette elő a

készítette az UCOJaO mun-
2-nél húzzák meg.⁷ Ennek
ő felkészüléshez nyújtanak segít-
rajnai érettségizőt célozzák meg
szolgálat, például Авраменко О.
a. 2015; Авраменко О. М. Укра-
на література. Хрестоматія для
15; Авраменко О. М. Міні-кон-
2015; Авраменко О. М., Дідух
лення. Київ, 2015.

ő felkészítés díjait közölte. Minél
rosban az óradíj a 120 UAH-ot
-347878/vo-skolko-obhoditsya-

statálta, hogy az érettségizők tu-
Az érettségizők 41%-a közepes
intjére utal – 2015. 07. 21.
&cat_id=244277212

nten tudja az ukrán nyelvet, ami
revatel.com/science/56479-stali-

következtében a magyar iskolák végzősei közül a vártnál valamivel többen értek
el a továbbtanulásra feljogosító eredményt a vizsgán. Továbbtanulási esélyt legala-
csonyabb arányban a kárpátaljai magyar tannyelvű iskolák végzősei kaptak. Az
UCOJaO nyilvánosságra hozta azoknak az iskoláknak a listáját, amelyeknek több
mint 10 végzőse nem érte el a 2015. évi külső független értékelésen a minimális
pontszámot ukrán nyelvből és irodalomból. Az országban az érettségizők 8%-a bu-
kott el ezen a vizsgán⁸. A kárpátaljai magyar tannyelvű iskolák érettségizői között
ez az arány 63%.

A 2015-ös külső független értékelés rossz eredményei ukrán nyelvből és iroda-
lomból arra késztették a szakembereket, hogy napirendre tűzzék a nemzetiségi is-
kolákban folyó ukránoktatás problémáinak megoldását. Lilija Hrinevics, a Legfel-
sőbb Tanács tudományügyi és közoktatási állandó bizottságának elnöke „Ukrajna
nemzetiségi kisebbségeinek oktatásügye: problémák és megoldásainak lehetőségei”
kerekasztal-beszélgetés során hangsúlyozta, hogy napjainkban a nemzeti kisebbsé-
gek számára nem megfelelően oktatják az államnyelvet. Ezt bizonyítja többek között
az is, hogy kisebb óraszámokban tanulják az ukrán nyelvet, mint az ukrán tannyelvű
iskolák tanulói, problémát okoz a tankönyvhiány is. Sajnos a 2015-ös külső függet-
len tesztelés eredményei is ezt bizonyítják. Lilija Hrinevics meggyőződése, hogy az
államnyelv oktatásának módszertanát modernizálni kell a nemzetiségi iskolák ta-
nulói számára figyelembe véve a tudományos-kutató munkák eredményeit, a káder-
kérdést,⁹ szükség van a modern tanítási eszközök bevonására is. Erre a szakértők
már korábban is rámutattak: ha egy kárpátaljai magyar gyerek az 1. osztálytól a
11. osztályig, azaz 11 éven át tanulja az ukrán nyelv tantárgyat, és mégsem tanul
meg ukránul, akkor biztosak lehetünk abban, hogy rosszul működik az oktatási
rendszer (Csernicskó 2012, 2013: 380–390). Az ukrán állam függetlensége csaknem
negyedszázada alatt sem teremtette meg a feltételeket ahhoz, hogy az országban
élő magyarok két- vagy többnyelvűvé válhassék. A centralizált, közvetlenül Kijev
irányítása alatt álló kárpátaljai magyar tannyelvű iskolahálózat nem tesz eleget kö-
telezettségének, és nem biztosítja neveltjei számára a kétnyelvűséget (Мельник-
Черничко 2010: 132–138; Csernicskó 2015: 11–23). Végre elismerik: nem lehet az
ukrán nyelvet ugyanazzal a módszerrel oktatni az ukrán anyanyelvű tanulók és a
nemzetiségi iskolák tanulói számára, nem lehet egyforma követelményt állítani az
ukrán tannyelvű iskolák és nemzetiségi iskolák tanulói elé. A megfontolatlan hibás
lépések a fent említett problémákat eredményezik.

investnyi-rezultaty-vneshnego-nezavisimogo-otsenivaniya-v-ukraine.htm). Mint látható, a probléma
országos szintű.

⁸ A statisztika alapján a leggyengébb eredményt a kárpátaljai iskolások érték el: 670 középisko-
la közül 92-ben 10 vagy annál több végzős nem érte el a minimális pontszámot (<http://osvita.ua/school/47377/>) – 2015. 07. 21.

⁹ A 2014/2015-ös tanévben Beregszász város magyar tannyelvű általános és középiskolaiban össz-
esen 15 pedagógus oktatott ukrán nyelvet. Közülük 7 orosz szakos, 8 tanár rendelkezett ukrán nyelv
és irodalom szakos diplomával.

3. Új tanterv, de kinek?

Ukrajnában 2014-ben az ukrán, mint idegen nyelv oktatásának komplex programja jelent meg, amely az európai nyelvekhez hasonlóan különféle tudásszinteknek megfelelően került kidolgozásra, betartva a CEFR (Common European Framework of Reference) nemzetközi értékelési rendszer szabványait.

Reményt adva örvendetesnek bizonyult a tanterv megjelenése a kárpátaljai magyarság és bizonyára más nemzetiségek számára. A programban megfogalmazott célkitűzés a következő: „Az ukrán nyelv idegen nyelvként való tanulása az aktuális, gyakorlati szükségességű és fontosságú kérdések körébe tartozik. Ukrajnában sürgős szükséglet az ukrán nyelv külföldi állampolgárok, a határon túl élő ukránok, a migránsok, a menekültek által történő elsajátítása”.¹⁰ E céllal kerültek jóváhagyásra a következő jogszabályok:

- Az Ukrán Miniszteri Kabinet 2011. október 11-én № 45840/1/1-11 számmal kelt megbízása az Ukránok V. Világforumán felvetett, illetve az Ukrán Koordinációs Világtanács által a határon túli ukrán oktatás támogatására és fejlesztésére vonatkozó kérdések tisztázására (az Ukrán Oktatási és Tudományos, Ifjúsági és Sportminisztérium 2012.06.01-én № 654 számú rendelkezése által a határon túli ukrán oktatás 2012–2015. évi támogatására és fejlesztésére vonatkozó Minisztériumi cselekvési terv jóváhagyása (2. pont);
- Az Ukrán Miniszteri Kabinet 2011. október 12-én kelt № 1058 számú „A nemzeti migrációs politikai koncepció megvalósítási tervének jóváhagyásáról” szóló rendelkezése (az Ukrán Oktatási és Tudományos, Ifjúsági és Sportminisztérium 2012.04.28-án № 526 számmal a nemzeti migrációs politikai koncepció megvalósítási tervének jóváhagyásáról szóló rendelete (5. pont);
- Az Ukrán Miniszteri Kabinet 2012. augusztus 22-én № 605 számú „A menekültek és más, további védelmet igénylő személyeknek az ukrán társadalomba történő integrálására vonatkozó, 2020-ig terjedő időszakra szóló cselekvési terv jóváhagyása” címmel elfogadott rendelete (az Ukrán Tudományos és Oktatási Minisztérium 2013.06.18-án № 794 számmal kelt rendelete „A menekültek és más, további védelmet igénylő személyeknek az ukrán társadalomba történő integrálására vonatkozó, 2020-ig terjedő időszakra szóló cselekvési terv jóváhagyásáról” (7., 9. pont).

Az ukrán idegen nyelvként történő oktatásának komplex programja különféle tudásszinteknek megfelelően került kidolgozásra: A1 – kezdő szint; A2 – alapszint; B1 – I. középszint; B2 – II. középszint; C1 – szakmai szint, „Az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium ajánlásával” című bélyeggel ellátva. A program előírása szerint a célközönség a határon túli ukrán lakosság, az Ukrajnába érkező migránsok és a menekültek, illetve Ukrajnától védelmet igénylő személyek. Mindez arra enged

¹⁰ <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/1410876247/> – 2016. 02. 26.

következtetni, hogy Ukrajnában szükségük arra, hogy a szakemberek már a kezdetektől figyelembe vegyék a tanulóknak például az elemi szintű ismeretek hiányát (Csernicskó 2012: 105–106).

Az ukrán nyelv tanítására jutunk, hogy mind az ukrán nyelv tan, stílus, és a tanítás bizonyítja a külső függőséget.

4. Lépések

A magyar kisebbség képzésének tantervű iskolák tanulóinak társadalomba, megállapítások.

Ezzel a céllal 2009 és 2010 közötti tanításra szakemberek által készített programok, tantervek, szemléltető kidolgozások, hatékonysága a magyar nyelv tanítására. A szakmai csoport munkájának segédanyagot (tanári kézikönyv, anyagok, szemléltető stb.) az óvodai ukrán nyelv-oktatás.

Az alsó tagozaton (1–4. osztály) a segédanyag: feladatgyűjtemény, tályos gyermekek számára.

¹¹ A tanulmány szerzője köszönetet mond a tanácsadók számára.

¹² Густі І., Барань С., Гергель І.

¹³ Сергійчук Ю.П., Мастюк Т.В.

Ведення державної підсумкової атестації загальноосвітніх навчальних закладів. Ужгород: Гражда, 2010.; Сергійчук Ю.П., Мастюк Т.В. Підготовка та проведення державної атестації вертх класх загальноосвітніх закладів. Ужгород: Гражда, 2010. Ориєнтовні тексти для діалогічного вчання. Ужгород: Гражда, 2010. Ориєнтовні тексти для аудіювання. Ужгород: Гражда, 2010. Мастюк Т.В., Сергійчук Ю.П.: Спосіб у 3–4 класах з угорськими диктантами з української мови д.

nek?

v oktatásának komplex programja
n különféle tudásszinteknek meg-
Common European Framework of
nyait.

erv megjelenése a kárpátaljai ma-
a. A programban megfogalmazott
nyelvként való tanulása az aktuális,
körébe tartozik. Ukrajnában sür-
gárok, a határon túl élő ukránok, a
a".¹⁰ E céllal kerültek jóváhagyásra

er 11-én № 45840/1/1-11 számmal
n felvetett, illetve az Ukrán Koor-
rán oktatás támogatására és fejlesz-
z Ukrán Oktatási és Tudományos,
én № 654 számú rendelkezése által
i támogatására és fejlesztésére vo-
hagyása (2. pont);

ber 12-én kelt № 1058 számú „A
egvalósítási tervének jóváhagyása-
i és Tudományos, Ifjúsági és Sport-
mmal a nemzeti migrációs politikai
gyásáról szóló rendelete (5. pont);

sztus 22-én № 605 számú „A mene-
zeményeknek az ukrán társadalomba
terjedő időszakra szóló cselekvési
letele (az Ukrán Tudományos és Ok-
4 számmal kelt rendelete „A mene-
zeményeknek az ukrán társadalomba
terjedő időszakra szóló cselekvési

ak komplex programja különféle tu-
A1 – kezdő szint; A2 – alapszint;
zkmai szint, „Az Ukrán Oktatási és
helyekkel ellátva. A program előírása
ság, az Ukrajnába érkező migránsok
nyelő személyek. Mindez arra enged

következtetni, hogy Ukrajna összes állampolgára jól beszéli az ukrán nyelvet (sic!),
nincs szükségük arra, hogy az államnyelvet ilyen módszer szerint tanulják.

A szakemberek már korábban is utaltak az ukrán nyelv elsajátításának követel-
ményszintjei hiányára: milyen szintet kell elérni a magyar tannyelvű iskolák tanu-
lójának például az elemi osztály, az általános és középiskola iskola elvégzése után
(Csernicskó 2012: 105–106). A megfogalmazott célok hiányában arra a következte-
tésre jutunk, hogy minden érettségizőnek a C1 vagy C2 szintű nyelvtudás mellett az
ukrán nyelvtan, stilisztika és az irodalom magas szintű ismerete is szükséges. Ezt
bizonyítják a külső független értékelés követelményei is ukrán nyelv és irodalomból.

4. Lépések az államnyelv sikeres elsajátításához

A magyar kisebbség képviselői igyekeznek mindent megtenni azért, hogy a magyar
tannyelvű iskolák tanulói elsajátítsák az államnyelvet, integrálódni tudjanak az uk-
rán társadalomba, megállják a helyüket a munkaerőpiacon.

Ezzel a céllal 2009 és 2011 között Beregszász város önkormányzata kezdemé-
nyezésére szakemberek bevonásával működött egy munkacsoportot, melynek célja
olyan programok, tantervek, tankönyvek, módszertani segédletek, tanári kéziköny-
vek, szemléltetők kidolgozása volt, melyek révén javítható az ukrán nyelv oktatásá-
nak hatékonysága a magyar nevelési és oktatási nyelvű kárpátaljai intézményekben.
A szakmai csoport munkáját Csernicskó István vezette¹¹. A szakemberek oktatási
segédanyagot (tanári kézikönyvek, módszertani útmutatók, munkafüzetek, hang-
anyagok, szemléltetők stb.) dolgoztak ki, melyek segíthetik az ukrán nyelv oktatását.
Az óvodai ukránnyelv-oktatásban segítséget nyújt az óvodai tanterv.¹²

Az alsó tagozaton (1–4. osztály) oktató pedagógusok munkáját szolgálja több
segédkönyv: feladatgyűjtemények, szöveggyűjtemények, írásminták.¹³ A 2–4. osz-
tályos gyermekek számára munkafüzetek, illetve begyakorló és ellenőrző dolgo-

¹¹ A tanulmány szerzője köszönetét fejezi ki Csernicskó Istvánnak a kiadványok listájáért.

¹² Густі І., Барань Є., Гергель Е.: Навчальна програма „Українська мова як друга для дітей до-
шкільного віку (рідна мова яких угорська)”. Ужгород: Гражда, 2010.

¹³ Сергійчук Ю.П., Мастюк Т.В.: Збірник підсумкових контрольних робіт для підготовки та про-
ведення державної підсумкової атестації з української мови (читання) у четвертих класах за-
гальноосвітніх навчальних закладів шкіл з угорською мовою навчання Закарпатської області.
Ужгород: Гражда, 2010.; Сергійчук Ю.П., Мастюк Т.В.: Збірник підсумкових контрольних робіт для
підготовки та проведення державної підсумкової атестації з української мови (читання) у чет-
вертих класах загальноосвітніх навчальних закладів шкіл з угорською мовою навчання Закарпат-
ської області. Ужгород: Гражда, 2010.; Мастюк Т.В., Сергійчук Ю.П.: Українська мова (державна). Орі-
єнтовні тексти для діалогічного й монологічного мовлення у 2–4 класах з угорською мовою на-
вчання. Ужгород: Гражда, 2010.; Мастюк Т.В., Сергійчук Ю.П.: Українська мова (державна). Орі-
єнтовні тексти для аудіювання у 2–4 класах з угорською мовою навчання. Ужгород: Гражда, 2010.;
Мастюк Т.В., Сергійчук Ю.П.: Українська мова (державна). Орієнтовні тексти для диктантів і
співувань у 3–4 класах з угорською мовою навчання. Ужгород: Гражда, 2010.; Маргітчи М.: Збірник
диктантів з української мови для початкових класів угорськомовних шкіл. Ungvár: PoliPrint, 2010.

zafüzetek jelentek meg.¹⁴ Ehhez hasonló módon egy-egy munkafüzet, valamint begyakorló és ellenőrző dolgozatfüzet készült az 5–9. osztályos tanulók részére is.¹⁵ Kiadásra került egy tanári kézikönyv a 9. osztályban oktató pedagógusok számára.¹⁶ A munkacsoport olyan szépirodalmi szöveggyűjtemény összeállítását is céljaul tűzte ki, mely tartalmazza az ukrán irodalom tantervben szereplő legfontosabb műveket, magyar fordításban. Elkészült egy szöveggyűjtemény, mely az 5–9.¹⁷ illetve egy másik, amely a 10–11.¹⁸ osztályban oktatott irodalmi alkotások jelentős részét gyűjti össze egy helyen, magyar fordításban. A munkacsoport tevékenységén kívül megjelent egy irodalmi antológia, amely célja az, hogy segítséget nyújtson a magyar anyanyelvű érettségizőknek a külső független tesztelésre való felkészülésben¹⁹.

¹⁴ Сергійчук Ю.П., Мастюк Т.В.: *Українська мова (державна). Робочий зошит 2 клас (для шкіл з угорською мовою навчання). Додаток до підручника*. Ужгород: Гражда, 2010.; Сергійчук Ю.П., Мастюк Т.В.: *Українська мова (державна). Робочий зошит 3 клас (для шкіл з угорською мовою навчання). Додаток до підручника*. Ужгород: Гражда, 2010.; Сергійчук Ю.П., Мастюк Т.В.: *Українська мова (державна). Робочий зошит 4 клас (для шкіл з угорською мовою навчання). Додаток до підручника*. Ужгород: Гражда, 2010.; Сергійчук Ю.П., Мастюк Т.В.: *Українська мова (державна). Комплексний зошит для контрольних робіт (2 клас) для шкіл з угорською мовою навчання. Додаток до підручника*. Ужгород: Гражда, 2010.; Сергійчук Ю.П., Мастюк Т.В.: *Українська мова (державна). Комплексний зошит для контрольних робіт (3 клас) для шкіл з угорською мовою навчання. Додаток до підручника*. Ужгород: Гражда, 2010.; Сергійчук Ю.П., Мастюк Т.В.: *Українська мова (державна). Комплексний зошит для контрольних робіт (4 клас) для шкіл з угорською мовою навчання. Додаток до підручника*. Ужгород: Гражда, 2010.

¹⁵ Скаканді В., Олексій С., Осадча Н.: *Розвиток зв'язного мовлення для шкіл з угорською мовою навчання (5 клас). Додаток до підручника (робочий зошит)*. Ужгород: Гражда, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н.: *Розвиток зв'язного мовлення для шкіл з угорською мовою навчання (6 клас). Додаток до підручника (робочий зошит)*. Ужгород: Гражда, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н.: *Розвиток зв'язного мовлення для шкіл з угорською мовою навчання (7 клас). Додаток до підручника (робочий зошит)*. Ужгород: Гражда, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н.: *Розвиток зв'язного мовлення для шкіл з угорською мовою навчання (8 клас). Додаток до підручника (робочий зошит)*. Ужгород: ПоліПрінт, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н.: *Розвиток зв'язного мовлення для шкіл з угорською мовою навчання (9 клас). Додаток до підручника (робочий зошит)*. ПоліПрінт, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н.: *Комплексний зошит для контрольних робіт. Для шкіл з угорською мовою навчання (5 клас). Додаток до підручника (робочий зошит)*. Ужгород: Гражда, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н.: *Комплексний зошит для контрольних робіт. Для шкіл з угорською мовою навчання (6 клас). Додаток до підручника (робочий зошит)*. Ужгород: Гражда, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н.: *Комплексний зошит для контрольних робіт. Для шкіл з угорською мовою навчання (7 клас). Додаток до підручника (робочий зошит)*. Ужгород: Гражда, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н.: *Комплексний зошит для контрольних робіт. Для шкіл з угорською мовою навчання (8 клас). Додаток до підручника (робочий зошит)*. ПоліПрінт, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н.: *Комплексний зошит для контрольних робіт. Для шкіл з угорською мовою навчання (9 клас). Додаток до підручника (робочий зошит)*. ПоліПрінт, 2010.

¹⁶ Маргітич К. С.: *Матеріали до уроків української мови у 9 класі шкіл з угорською мовою навчання*. Ужгород: Гражда, 2010.

¹⁷ Кордонець О. (редактор): *Українська література. Хрестоматія для учнів 5–9 класів шкіл з угорською мовою навчання*. Ужгород: Гражда, 2010.

¹⁸ Кордонець О. (редактор): *Українська література. Хрестоматія для учнів 10–11 класів шкіл з угорською мовою навчання*. Ужгород: Гражда, 2010.

¹⁹ *Ukrán irodalmi antológia*. Bárány Erzsébet, Bárány Béla (szerk.) II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai

Nem a munkacsop
Főiskola Filológiai T
tésében jelent meg e
valamint két kisebb t
Filológiai Tanszéke é
Szintén az ungvári s
szókapcsolatok szótár
Emellett a II. Rákóc
folyamokat szervez k
tanfolyamokat indítan
a legtöbb érettségi elő
Mint látjuk, a szake
és irodalom sikeres el
államban való érvény
2012: 130–134).

A fentebbiek alapján a
sodnyelvként való okt
zitiv eredményeket. A
állításánál figyelembe
nyelvek, s azt is, hogy
első osztályban kezdi
kezdeti fázisában a leg
nak fejlesztésére kell fe
a nyelvi gátak kialakul
mára készült ukrán nye
órák számát. Nem lehe
olvasni, mivel a művek

Magyar Főiskola. Ungvár: L
²⁰ Magyar–ukrán kisszótár.
Rákóczi Ferenc Kárpátaljai
²¹ Ukrán–magyar kisszótár.
Rákóczi Ferenc Kárpátaljai
²² Маргітич К., Гіреш К., Гі
Rákóczi Ferenc Kárpátaljai
egyezdil: magyar–angol–ukr
²³ Lizanec Péter szerk.: Mag
Lizanec Péter szerk.: Ukrán–
²⁴ Lizanec Péter szerk.: Ukrá
Lizanec Péter szerk.: Magyar–

egy munkafüzet, valamint
osztályos tanulók részére is.¹⁵
ktató pedagógusok számá-
mény összeállítását is céljaul
szereplő legfontosabb mű-
mény, mely az 5–9.¹⁷, illetve
mi alkotások jelentős részét
csoport tevékenységén kívül
egítségét nyújtson a magyar
e való felkészülésben¹⁹.

Робочий зошит 2 клас (для шкіл
Гражда, 2010.; Сергійчук Ю.П.,
ас (для шкіл з угорською мовою
йчук Ю.П., Мاستюк Т.В.: Укра-
ською мовою навчання). Додаток
Т.В.: Українська мова (держав-
з угорською мовою навчання.
Л. Мاستюк Т.В.: Українська мова
для шкіл з угорською мовою на-
йчук Ю.П., Мастюк Т.В.: Українська
клас) для шкіл з угорською мовою

ня для шкіл з угорською мовою
город: Гражда, 2010.; Скаканді В.,
рською мовою навчання (6 клас).
Скаканді В., Олексій С., Осадча
вання (7 клас). Додаток до під-
Олексій С., Осадча Н.: Розвиток
с). Додаток до підручника (робо-
С. Осадча Н.: Розвиток зв'язного
ж до підручника (робочий зошит).
ий зошит для контрольних робіт.
чника (робочий зошит). Ужгород:
ий зошит для контрольних робіт.
чника (робочий зошит). Ужгород:
ий зошит для контрольних робіт.
чника (робочий зошит). Ужгород:
ий зошит для контрольних робіт. Для
ника (робочий зошит). ПоліПрінт,
для контрольних робіт. Для шкіл
обочий зошит). ПоліПрінт, 2010.
класі шкіл з угорською мовою на-

матія для учнів 5–9 класів шкіл з
матія для учнів 10–11 класів шкіл з
erk.) II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai

Nem a munkacsoport programján belül, hanem a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Főiskola Filológiai Tanszéke és Hodinka Antal Intézete munkatársainak szerkesztésében jelent meg egy-egy magyar–ukrán²⁰ és ukrán–magyar²¹ iskolai kisszótár, valamint két kisebb társalgási zsebkönyv.²² Az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Filológiai Tanszéke és Hungarológiai Intézete is kiadott egy-egy hasonló szótárt.²³ Szintén az ungvári szakemberek által készült a magyar–ukrán és ukrán–magyar szókapcsolatok szótára.²⁴

Emellett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola évente ukrán nyelvtanfolyamokat szervez kezdőknek és haladónak, külső független tesztelésre felkészítő tanfolyamokat indítanak ukrán nyelv és irodalomból, amelyeken általában részt vesz a legtöbb érettségi előtt álló magyar iskolás.

Mint látjuk, a szakemberek megpróbálnak megoldásokat javasolni az ukrán nyelv és irodalom sikeres elsajátításához, amely a magyar anyanyelvűek számára az ukrán államban való érvényesülés feltétele (vö. részletesen Orosz 2008: 4–5; Csernicskó 2012: 130–134).

5. Következtetések

A fentebbiek alapján az alábbi következtetéseket vonhatjuk le: az ukrán nyelv másodnyelvként való oktatása a kárpátaljai magyar kisebbség esetében nem ér el pozitív eredményeket. Az ukrán nyelv tankönyvek és oktatási segédanyagok összeállításánál figyelembe kell venni azt, hogy a magyar és az ukrán nyelv nem rokon nyelvek, s azt is, hogy a magyar nemzetiségű tanulók túlnyomó többsége csak az első osztályban kezdi el az ukrán nyelvvel való ismerkedést. Az oktatási folyamat kezdeti fázisában a legnagyobb hangsúlyt a tanulók kommunikatív kompetenciájának fejlesztésére kell fektetni, nem pedig a nyelvtani anyag elsajátítására, ugyanis ez a nyelvi gátak kialakulásához vezet. A magyar tannyelvű oktatási intézmények számára készült ukrán nyelv tantervben növelni kell a beszéd fejlesztésére használható órák számát. Nem lehet az irodalmi műveket „eredetiben”, vagyis ukrán nyelven olvasni, mivel a művek nyelvezete gyakran nem felel meg a tanulók nyelvtudásszint-

Magyar Főiskola. Ungvár: Lira Kiadó, 2015.

²⁰ Magyar–ukrán kisszótár. // Угорсько-український словничок. Ungvár–Beregszász: PoliPrint–II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2006.

²¹ Ukrán–magyar kisszótár. // Українсько-угорський словничок. Ungvár–Beregszász: PoliPrint–II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2008.

²² Маргітш К., Гіпеш К., Гіпеш Е.: Українсько-угорсько-англійський розмовник. Beregszász: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2006.; Pecsora Éva és Margitics Marianna: Tanulj nyelveket egyedül: magyar–angol–ukrán és ukrán–angol–magyar. Budapest: Info13 Közhasznú Egyesület, 2010.

²³ Lizanec Péter szerk.: Magyar–ukrán szótár. // Угорсько-український словник. Ungvár: IVA, 2001.; Lizanec Péter szerk.: Ukrán–magyar szótár. // Українсько-угорський словник. Ungvár: IVA, 2005.

²⁴ Lizanec Péter szerk.: Ukrán–magyar állandósult kifejezések szótára. Ungvár: Kárpáti Kiadó, 2009.; Lizanec Péter szerk.: Magyar–ukrán állandósult kifejezések szótára. Ungvár: Kárpáti Kiadó, 2009.

jének. Az irodalmi művekben előforduló idegen eredetű, ritkán használt, regionális, elavult, nyelvjárási és szerzői szavak, egyéni szóalkotások és szófordulatok ukrán nyelvű magyarázattal vannak ellátva, mennyiségük meghaladja a tanulók befogadóképességének határát. Az ukrán irodalom tanítása során a szépirodalmi műveknek igazodniuk kell a magyar anyanyelvű tanulók ukránnyelvtudásszintjéhez. Célszerű olyan irodalmi szöveggyűjteményeket szerkeszteni, amelyek a műveket adaptált formában tartalmazzák, magyar nyelvű magyarázatot adnak. Ezáltal a tanulóknak lehetőségük nyílik megismerkedni az ukrán irodalom esztétikai értékeivel, illetve kommunikációs képességeik fejlesztésére.

A tanárok számára speciális módszertani segédleteket, a diákok számára pedig korszerű multimédiás szemléltető anyagokat kell kidolgozni. Nem lehet egyforma követelményt állítani az ukrán tannyelvű iskolák és nemzetiségi iskolák tanulóira. Az azonos követelmények a külső független értékelésen hátrányos helyzetbe hozzák a magyar tannyelvű érettségizőket, ezért nem tudnak integrálódni az ukrán társadalomba. Az idegennyelv-oktatás módszere lenne a megoldás, amely követné a CEFR (Common European Framework of Reference) nemzetközi értékelési rendszer szabványait, meghatározva, hogy az elemi osztály végére a tanulóknak el kell érniük az A1 szintű nyelvtudást, az általános iskola elvégzése után a B1 szintet, a középiskola elvégzésével B2 szintű ukrán nyelvtudással kell rendelkezniük.

2016 márciusában a megyei tanács egy programtervezetet mutatott be, amelyet az oktatási és tudományos főosztály készített. Célja az ukrán nyelv oktatásának javítása, az ehhez szükséges körülmények és feltételek megteremtése a nemzetiségi iskolákban. A megyei tanács sajtószolgálatának tájékoztatója szerint mindenképp javítani kell a helyzeten, mivel hiába rendelkeznek kiváló tudással a nemzetiségi iskoláiból kikerülők, ha a nyelvi korlátokba ütköznek a továbbtanulás és a szakmai karrier építése terén²⁵.

Hisszük, hogy az említett tényezők figyelembevétele hozzájárul az ukrán nyelv- és irodalomoktatás sikeresebb tételéhez.

Irodalom

- Bárányné Komári Erzsébet – Huszti Ilona – Fábián Márta 2007. Angol- és ukrán-tanítás a beregszászi magyar iskolák harmadik osztályában. In: Soós K., Orosz I., Csernicskó I. (szerk.): Acta Beregsasiensis. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos évkönyve. VI/1. Beregszász–Ungvár, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. 121–135. p.
- Bárány Erzsébet – Huszti Ilona – Fábián Márta 2011. Második és idegen nyelv oktatása a beregszászi magyar iskolák 5. osztályában: a motiváció és nyelvi készség összefüggése az oktatáspolitikai tényezőkkel. In: K. Hires-László – Z. Karmacs

²⁵ <http://kisso.hhrf.org/?module=news&target=get&id=25777> – 2016.03.02

– A. Márku (eds.): Nye
jogok Közép-Európában
előadásai. Budapest–Be
pátaljai Magyar Főiskola
Beregszászi Anikó – Cser
ською мовою навчанн
2005/4. 82–86. p.
Csernicskó István 2004. E
pátaljai magyar tannyelv
tás kisebbségi környeze
Csernicskó István 2012. M
rán nyelv. Ungvár, PoliF
Csernicskó István 2015. T
situation, problems and
guage teaching for min
Konstantina Filozofa v
Csernicskó István 2013. Á
pátalja területén (1867–
Csernicskó I. and V. Feren
state in Ukraine. In: Co
J. Róka. Budapest, Bud
Csernicskó István – Husz
és integráció: biztos, ho
ván (szerk.) Kétnyelvűs
p
Koljádzsin Natália (Кол
вчання української мо
2003/3: 76–81. p.
Milován Andrea 2002. A
láiban. – In: Kisebbségi
Orosz Ildikó 2008. A mag
Ildikóval/. – In: Közokt
Bárány – Csernicskó (Б
української мови у шк
тика викладання укра
Мельник С. – Черничко
тичний огляд ситуації

tű, ritkán használt, regionális, stílusok és szófordulatok ukrán meghaladja a tanulók befogadóképességén a szépirodalmi műveknek a nyelvtudásszintjéhez. Célszerű, amelyek a műveket adaptált formában adnak. Ezáltal a tanulóknak a művészetek értékeivel, illetve

személyes, a diákok számára pedig meg kell oldani. Nem lehet egyforma a nemzetiségi iskolák tanulói elhelyezkedésén hátrányos helyzetbe hozzák integrálódni az ukrán társadalomba, amely követné a CEFR közötti értékelési rendszer szabványait a tanulóknak el kell érniük az ukrán B1 szintet, a középiskola el kell érniük.

tervezetet mutatott be, amelyet az ukrán nyelv oktatásának javítására megteremtése a nemzetiségi oktatásokról szerinte mindenképp a tanulókkal a nemzetiségek közötti tudással és a szakmai

területen hozzájárul az ukrán nyelv-

Márta 2007. Angol- és ukrán nyelvtanításában. In: Soós K., Orosz Ildikó, Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, II. Rákóczi

II. Második és idegen nyelv oktatásának motiváció és nyelvi készségfejlesztés. K. Hires-László – Z. Karmacs

2016.03.02

– A. Márku (eds.): Nyelvi mítoszok, ideológiák, nyelvpolitika és nyelvi emberi jogok Közép-Európában elméletben és gyakorlatban: a 16. Élőnyelvi Konferencia előadásai. Budapest–Beregszász, Tinta Könyvkiadó – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Intézete. 145–154. p.

Beregszászi Anikó – Csernicskó István 2005. Українська мова у школах з угорською мовою навчання у соціолінгвістичному аспекті. In: Українознавство 2005/4. 82–86. p.

Csernicskó István 2004. Egy megoldatlan probléma: az államnyelv oktatása a kárpátaljai magyar tannyelvű iskolákban. In: Huszti Ilona (szerk.), Idegen nyelv-oktatás kisebbségi környezetben. Ungvár, PoliPrint. 113–122. p.

Csernicskó István 2012. Megtanulunk-e ukránul? A kárpátaljai magyarok és az ukrán nyelv. Ungvár, PoliPrint.

Csernicskó István 2015. Teaching Ukrainian as a State Language in Subcarpathia: situation, problems and tasks. In: Language learning and teaching: State language teaching for minorities, ed. I. Vančo and I. Kozmács. Nitra, Univerzita Konštantina Filozofa v Nitre. 11–23. p.

Csernicskó István 2013. Államok, nyelvek, államnyelvek. Nyelvpolitika a mai Kárpátalja területén (1867–2010). Budapest, Gondolat Kiadó.

Csernicskó I. and V. Ferenc 2010. Education as an ideal means of achieving a nation state in Ukraine. In: Concepts & Consequences of Multilingualism in Europe, ed. J. Róka. Budapest, Budapest College of Communication and Business. 329–49. p.

Csernicskó István – Huszti Ilona – Bárány Erzsébet 2015. Kisebbségi kétnyelvűség és integráció: biztos, hogy a két(tan)nyelvű oktatás a megoldás? In: Kozmács István (szerk.) Kétnyelvűségi szöveggyűjtemény. Oktatási segédlet. Nyitra, 177–211. p.

Koljádzsin Natália (Коляджин Наталія) 2003. Про специфіку організації навчання української мови в угорськомовних школах. In: Acta Beregsasiensis 2003/3: 76–81. p.

Milován Andrea 2002. Az ukrán nyelv oktatása Kárpátalja magyar tannyelvű iskoláiban. – In: Kisebbségkutatás 2002/4: 984–989. p.

Orosz Ildikó 2008. A magyarság tiltakozik a kétnyelvű oktatás ellen. /Interjú Orosz Ildikóval/. – In: Közoktatás 2008/1. 4–5.

Bárány – Csernicskó (Барань Єлизавета, Черничко Степан) 2013. Вивчення української мови у школах з угорською мовою навчання. – In: Теорія і практика викладання української мови як іноземної. Випуск 8. Львів, 72–78. p.

Мельник С. – Черничко С. 2010. Етнічне та мовне розмаїття України. Аналітичний огляд ситуації. Ужгород: ПоліПрінт.